

KATALOG

H A I E N E

INNHold

1. JOURNALISTER
2. PUBLISERT
3. KONTAKTPERSONER
4. REDAKSJON
5. INNLEDNING
6. DETTE ER NYTT
7. STARTEN PÅ ARBEIDET
8. HVORDAN JOBBET VI
9. HYPOTESE
10. METODER
 - 10.1 PERSONSØK
 - 10.2 SØK I OFFENTLIGE DOKUMENTER
 - 10.3 IKKE ET "NYTT" PROBLEM
 - 10.4 TIDLIGERE DOMMER OG RETTSPRAKSIS
 - 10.5 KARTLEGGING AV SOSIALE MEDIER
 - 10.6 NETTVERKSVERKTØY
 - 10.7 IP-ADRESSER OG DATASERVERE
 - 10.8 NETTSIDENS VERDI
 - 10.9 OPEN SOURCE INTELLIGENCE
 - 10.9.1 MALTEGO
11. SØK I UTENLANDSKE EIENDOMSREGISTER
12. SØK ETTER LOKASJONER

13. FELTARBEID

14. KARTLEGGING AV OFRE

15. ETISKE VURDERINGER

15.1 FORHOLDET TIL POLITIET

15.2 IDENTIFISERING

15.3 SKJULTE OPPTAK

16. VISUALISERING

17. PUBLISERING

18. PRESENTASJON

19. KONSEKVENSER

20. ANDRE VIKTIGE VURDERINGER

21. KILDELISTE

22. PUBLISERTE SAKER

1. JOURNALISTER

Sophie Bergersen og Chris Ronald Hermansen

2. PUBLISERT

16. oktober til 31. desember 2016. Arbeidet fortsetter i 2017.

3. KONTAKTPERSONER

TV 2 v/Chris Ronald Hermansen

Tlf. 473 15 603

4. REDAKSJON

TV 2 Nyhetene

Nøstegaten 72

Postboks 5020, 7222 Bergen

5. INNLEDNING

De er langt fra uvanlige, og har vært kjent i årevis. Telefonselgerne som ringer på de mest ubeleilige tidspunkt for å tilby deg "billige" produkter, oppføringer i nettkataloger og webtjenester. Du har hørt om daglige ledere og butikkarbeidere som føler de er blitt lurt inn i avtaler som koster bedriften flere tusen kroner. Det har fått deg til å riste på hodet, oppgitt. Hvordan går det an å være så naiv?

Etter et halvt års graving avslørte TV 2 høsten 2016 at personer i Trondheim over lang tid har drevet svindel ved å selge oppføringer i nettkataloger via telefon til et stort antall "kunder". Prisen på tjenesten lå på mellom 2500 og 80.000 kroner. Virksomheten skal ha omsatt for millioner, og det ble i deknningen dokumentert hvordan flere av aktørene hadde en svært ekstravagant livsstil. Samme dag som TV 2 publiserte første sak, ble styreleder Jonas Voldhagen Myrvold (30) og daglig leder Amir Spjøtvold Mian (35) i 1801 Nummeropplysninga pågrepet av politiet, og siktet for grovt bedrageri. Politiet gjennomførte selskapets lokaler, og flere andre adresser i Trondheim. 17. oktober ble syv selgere i 1801 Nummeropplysninga siktet for grovt bedrageri. 18. oktober ble styreleder og daglig leder varetektsfengslet i fire uker, to av ukene i full isolasjon. De to lederne ble samtidig også siktet for grovt underslag.

Svindelen inngår i et større bilde av økonomisk kriminalitet, og Riksadvokaten har som følge av deknningen bedt Økokrim utrede omfanget av denne samfunnsskadelige virksomheten.

TV 2 har mottatt flere hundre tips fra publikum, og saken har fått massiv oppmerksomhet hos lokale, regionale og nasjonale medier, samt myndighetene.

Fremgangsmåten er ofte at bedriftene blir kontaktet og villedet til å tro at de allerede har bundet seg til en avtale om for eksempel oppføring i en nettkatalog. Bedriften får en forespørsel om opplysningene som står oppført stemmer. Katalogselskapet sender en lenke via e-post, mens de er i dialog med "kunden", og ber dem om å trykke på en lenke for å bekrefte at de ikke har endret firmanavn, telefonnummer etc. i perioden etter at den påstått eksisterende avtalen ble inngått. Eventuelle endringer rettes opp, og avtalen videreføres uten at "kunden" blir informert om det. Etter noen dager får bedriften tilsendt en e-post med et fakturakrav. Fakturaene ligger ofte på mellom 5000 og 6000 kroner, men TV 2 har eksempler på krav helt opp mot 100.000 kroner.

"Kunden" er ofte en sekretær, butikkmedarbeider eller vikar, som ikke har myndighet til å inngå nye avtaler, men siden katalogselskapet villeder dem til å tro at bedriften allerede er en "kunde", forstår de ikke at de blir lurt.

6. DETTE ER NYTT

- Nummeropplysningen har over tid har drevet en virksomhet som kundene oppfatter som ren svindel, og som førte til siktelse for grovt bedrageri og underslag. Etterforskningen er ennå pågående i skrivende stund.
- Flere hundre norske bedrifter hevder de er blitt direkte svindlet av meget aggressive og villedende telefonselgere.
- Styreleder overførte i løpet av tre måneder 3,7 millioner kroner fra firmakonto til sin private bankkonto, samt overførte ukjente pengebeløp til utlandet.
- De to mest sentrale personene brukte inntektene fra virksomheten til å leve et svært luksuriøst liv, og brukte sosiale medier til å skryte av det.
- Salgsmetoden gjorde at kunder som trodde de bare bekreftet faktaopplysninger intetanende forpliktet seg til å kjøpe dyre og verdiløse tjenester.
- Aktørene har stått bak flere lignende selskap, har startet liknende virksomhet i utlandet og har opprettet foretak i England.
- Flere aktører opererer sammen i forskjellige katalogselskaper, men skjuler aktiviteten ved å opprette foretakene på bekjente eller familiemedlemmer.
- Flere selskaper i TT Group utførte tjenester for Nummeropplysningen, blant annet inkasso på de tvilsomme kravene.
- Amir Mian opptrådte på vegne av TT Inkasso, altså et tilsynelatende eksternt selskap.
- Katalogsvindel er et omfattende samfunnsproblem, der norske bedrifter hvert år blir forsøkt svindlet for minst to milliarder kroner.
- Norsk politi ligger langt etter svensk politi i etterforskningen av denne typen saker.

7. STARTEN PÅ ARBEIDET

Vinteren 2016 ble vi tipset om katalogselskaper som har fått mange klager fra norske bedrifter. Før arbeidet med å kartlegge disse personene og virksomhetene, begynte vi å undersøke om katalogsvindel har blitt undersøkt tidligere av andre medier. Vi fant mange nettartikler og reportasjer der problematikken ble omtalt, men utelukkende i form av enkelthistorier. Ingen hadde laget noe større prosjekt om omfanget, metoder og eventuelle kriminelle nettverk i bransjen.

8. HVORDAN JOBBET VI

Innledningsvis hentet vi inn alt vi kunne finne av dokumentasjon rundt katalogsvindel. Men det vi fort skjønte var at det ikke fantes statistikk som kunne gi svar på hvor alvorlig problemet er, eller hvordan svindelen har utviklet seg gjennom årene. Vi stilte oss spørsmål som "hvorfor kan ingen si hvor omfattende katalogsvindel er i Norge?" og "hvor mye svindles egentlig norske bedrifter for hvert år?"

Etter hvert i researchen ble vi tipset om interessante kilder vi kunne ta kontakt med i Sverige. Der skulle situasjonen være en helt annen, noe som viste seg å stemme. I Sverige har de jobbet strukturert med å

bekjempe katalogsvindel i flere år, og i 2014 ble svensk politi pålagt å opprette et eget bedragerisenter som blant annet skulle jobbe med å avsløre organiserte kriminelle nettverk i katalogbransjen. Kilden vår fortalte om et tungt miljø som hovedsakelig var sentrert rundt Malmö, og at flere av aktørene som hadde operert i den svenske katalogbransjen nå opererte fra Norge. Han tipset oss også om

Politiet har ingen felles database som samler antall anmeldelser eller henleggelse og myndighetene har ikke prioritert å kartlegge omfanget. Vi måtte gå i gang med å innhente klager fra organisasjoner, lage detaljerte oversikter over publiserte nettsaker (og avissaker) som kunne gi oss et bedre bilde av situasjonen i Norge. Hvorfor var det ikke noen som kunne gi oss dette svaret

Situasjonen i Sverige var en helt annen. De kunne gi konkrete tall på anmeldelser, og hadde detaljerte statistikker på omfanget. I 2014 ble svensk politi pålagt å opprette et eget bedragerisenter som blant annet skulle arbeide med å bekjempe katalogsvindel.

På dette tidspunktet begynte vi å se konturene av en langt mer omfattende sak enn det vi hadde sett for oss.

Nå begynte arbeidet med å se nærmere på de norske firmaene. Vi tok utgangspunkt i de som hadde fått dårlig omtale på nettet, i ulike nettforum og på telefonterror.no, en side der folk kan dele telefonnummer fra selgere de har dårlige opplevelser med.

I flere uker jobbet vi med å finne koblinger mellom aktører som opererte med relativt samme salgsmetoder. Det vi etterhvert så var at flere av selskapene (eksisterende, konkursrammede eller oppløste) på et tidspunkt var registrert med adresse i Trondheim. Mange av personene som vi fant ut at hadde eierandeler, styreverv eller var ansatte, kom også fra Trondheim.

Vi bestemte oss for å konsentrere oss om disse funnene, og snevret ned antallet til cirka 30 selskaper.

9. HYPOTESER

Dette var hypotesene vi hadde på dette tidspunktet:

- Useriøse katalogselskaper forsøker bevisst å lure kunder
- Aktørene tjener svært godt på svindelen
- Selskap opprettes og avvikles hurtig for å komme unna misfornøyde kunder og myndighetskrav
- Bransjen har et nettverk der useriøse aktører "samarbeider"
- Flere av selskapene som har blitt omtalt som "svindelbedrifter" har blitt drevet av samme aktører, eller personer nært tilknyttet aktørene (kamerater, familiemedlemmer osv.).
- Norge har ingen oversikt over omfanget av katalogsvindel
- Politiet henlegger de fleste anmeldelser

10. METODE

10.1 PERSONSØK

Vi kartla 30 hovedaktører, altså personer som sto registrert som eiere eller styre- og daglig ledere for bedriftene, for å se om vi fant nærmere relasjoner mellom dem - utover at de alle hadde linker som ledet oss til Trondheim. Det som kompliserte arbeidet, og som vi underveis forsto, var at mange skjulte seg bak kameraters eller familiemedlemmers navn. Et eksempel er at aktører som sto bak relativt små norske selskaper, med lav omsetning og lite aktivitet, satt med eierforhold eller aksjeeiendeler i utenlandskregistrerte foretak (NUF). Disse foretakene var sjelden registrert på aktørene selv.

10.2 SØK I OFFENTLIGE DOKUMENTER

Vi hentet ut offentlige dokumenter som rettsavgjørelser, konkursbo, skattetall og firmahistorikk på samtlige aktører, og sendte innsynskrav til flere kommuner vi så hadde fått henvendelser fra diverse katalogselskaper. Det første som vekket nysgjerrigheten vår var at samtlige firma sto oppført med svært lav omsetning, negativt årsresultat og få registrerte ansatte. På dette tidspunktet satt vi med informasjon om at det i flere av disse tilsynelatende lite suksessfulle bedriftene hadde opp til 10 ansatte, men på papiret var det kun 1 eller 2 registrerte arbeidstakere i firmaet.

Et selskap pekte seg særlig ut. 1801 Nummeropplysninga ble drevet av to aktører vi visste var godt kjent i den useriøse delen av katalogbransjen. Den ene levde som en millionær, ifølge bildene på Facebook og andre sosiale medier, han gjorde tilsynelatende stor suksess med katalogselskapet utad. Men på papiret hadde firmaet en omsetning på cirka 60.000 kroner, og selv tjente han minimalt (ifølge skattetallene).

Rettsdokumentene vi hadde hentet ut viste i tillegg at han hadde blitt slått konkurs to ganger på to år, og at han hadde en personlig kredittgjeld på over 3 millioner kroner.

10.3 IKKE ET "NYTT" PROBLEM

I researchen fant vi raskt ut av katalogsvindel ikke på noen måte er et problem som har oppstått nylig. Dette er en form for kriminalitet som myndighetene har forsøkt å bekjempe ved en rekke anledninger. Senest i form av lovendring, 17 år tilbake i tid.

I forarbeidene til ny markedsføringslov finner vi at loven ble endret i nettopp den hensikt å bekjempe useriøse katalogselskaper. "Bestemmelsen er i første rekke ment å ramme virksomhet som består i å sende ut fakturaer for ytelser som ikke er avtalt eller levert. Eksempler på slik virksomhet kan være et selskap som sender ut faktura til forbrukere for telefonsamtaler som aldri har funnet sted, eller et selskap som sender ut faktura til næringsdrivende for oppføring i en ikke-eksisterende katalog", jf. (Ot.prp.nr.62,1999-2000).

Som vi har frembrakt i vår publisering mener hovedorganisasjonen Virke at problemet ikke er lovverkets utforming, men (den manglende) håndheving av dette. Dette har vi utfordret norsk politi på, noe som har fremprovosert handling fra både Riksadvokaten og Økokrim. Utfallet av dette påbegynte arbeidet er ikke avklart i skrivende stund.

Våre funn her mener vi har gitt et nytt og tidligere utforsket perspektiv på et problem som har vært påpekt av myndighetene og omtalt av norsk presse i flere tiår.

10.4 TIDLIGERE DOMMER OG RETTSPRAKSIS

Et innledende spørsmål for oss ble å avdekke om metodikken som hypotesen vår tilsa at aktørene hadde, faktisk var lovstridig. Som nevnt gjorde vi innledningsvis omfattende søk i pressearkiver for å finne ut hva som var gjort på dette saksområdet tidligere. Det slo oss i de enkeltsakene vi fant omtalt at det sjelden eller aldri var snakk om ulovlig virksomhet. I flere artiklene ble problemet omtalt som snarere uetisk enn direkte lovstridig.

Ved hjelp av lovdata.no, fant vi blant annet i Borgarting lagmannsretts dom, LB-2006-74228-2, rettspraksis som styrket vår tro på at metodikken vi hadde flere rapporter om, kunne være lovstridig. Dette aktualiserte også problemstillingen om hvordan politiet behandlet anmeldelser av denne type saker. Det at det fantes relevant rettspraksis på en svært sammenlignbar sak til de vi arbeidet med, lettet arbeidet vårt opp mot politi og påtale betydelig. Det ga oss mulighet til å stille kritiske spørsmål om hvordan prioriteringen av dette feltet har vært. Skal man dømme ut fra tilbakemeldingene vi har fått fra tipsere etter publisering, er dette et kriminalitetsområde som mange mener i lang tid har blitt forsømt av norsk politi.

10.5 KARTLEGGING AV SOSIALE MEDIER

Etter hvert som vi begynte å konsentrere oss om aktørene bak katalogselskapene i Trondheim, startet arbeidet med å følge med på den daglige aktiviteten deres. Vi undersøkte historiske innlegg på aktørenes Facebook-profiler (og Instagram, nettkommentarer, LinkedIn osv.) for å se om det dukket opp spor som kunne underbygge teoriene vi satt med. Slik fikk vi blant annet bekreftet opplysningen om at det var et betydelig misforhold mellom aktørenes offisielle inntekter og deres livsstil. De publiserte bilder av flybilletter på businessclass, fester der de hadde kjøpt 6-liters flasker med champagne og luksusturer til utlandet.

10.6 NETTVERKSVERKTØY

Flere personer har vært gjengangere i katalogbransjen de siste ti årene, men har operert under ulike firmanavn, i ulike posisjoner. Vi har funnet at mange av aktørene opprinnelig startet sine karrierer som ansatt i den seriøse delen av katalogbransjen. Vi brukte **bizweb.no** for å overvåke endringer i firmastruktur. For å finne domeneeier og -historikk brukte vi **norid.no** og **domaintools.no**. Med disse verktøyene fant vi blant annet ut at domenenavnet nummeropplysninga.no tidligere ble eid av TT-gruppen; selskapet som har utført fakturering og sendt inkassokrav på vegne av 1801 Nummeropplysninga.

10.7 IP-ADRESSE OG DATASERVER

1801.no lå på en server som flyttet besøkende videre til nummeropplysninga.no. Via nettstedet Hurricane Electric Internet Service (www.he.net) fant vi ut hvilken dataserver IP-adressen svarte mot, og hvilke navneservere den bruker (som sender informasjon ut til riktig nettsted, nummeropplysninga.no). Da vi klikket på IP-adressen så fant vi ut at ni "hoster" lå på samme dedikerte dataserver, og at ttfinans.no ligger på samme IP-adresse som nummeropplysninga.no. Vi brukte NORID for å undersøke hvilke domenenavnbasert som lå under ttfinans.no, og fant blant annet ttinkasso.no (det samme firmaet som krevde inn inkasso på vegne av nummeropplysninga.no) og ttgroup.no (TT's morselskap). Dette er noe av det Finanstilsynet har villet undersøke etter at TV 2 har avslørt relasjonen mellom katalogselskapet og inkassoselskapet. På en eller annen måte så henger domene-adressene sammen, og

dataeksperter vi har vært i dialog med mener det bekrefter en tettere relasjon enn det de selv hevder å ha overfor hverandre. Etter at vi publiserte saken om TT Inkasso (som på daværende tidspunkt endret firmanavn til Inkassofokus AS), slettet TT Group informasjonen som knyttet dem til dataserveren. Informasjonen er likevel dokumentert gjennom en rekke printscreens vi har gjort underveis i arbeidet vårt.

10.8 NETTSIDENS VERDI

Vi har fått to uavhengige dataeksperter til å vurdere verdien av oppføringene i katalogtjenestene som aktørene solgte. Nærmere undersøkelser av nettsidenes oppbygging viste at "katalogene" var bygd opp via en gratis WordPress-side med ferdigutviklet template (design). Ifølge en av Sveriges fremste dataeksperter var nummeropplysninga.no i oktober "SERP-hijacket" (at noen har stjålet rangeringen du tidligere har hatt i søkemotorene på nettet ved å opprette en dummy av din nettside - plutselig kommer ikke nettadressen opp engang når du søker på den i en søkemotor), noe som gjorde at du ble sendt rett til en japansk nettside (japsale.top) hvis du søkte på adressen i Google.

Begge dataekspertene har konkludert med at katalogene er tilnærmet verdiløse på grunn av dette, fordi det er relativt få bedrifter oppført i katalogtjenesten og fordi bedriftene kun får lagt ut kontaktopplysninger og informasjon som allerede ligger offentlig tilgjengelig på deres egne hjemmesider (bedriftenes).

10.9 OPEN SOURCE INTELLIGENCE

For å se relasjoner mellom aktører søkte vi via Open Source Intelligence (OSINT), et samlebegrep på ulike søkemetoder som kan utføres i offentlig tilgjengelige dokumenter. Dette verktøyet brukte vi til å få oversikt over dialoger mellom de to lederne i 1801 Nummeropplysninga, kommunikasjon med andre aktører i bransjen, for å kartlegge reiseaktiviteter og skaffe oversikt over hvilke felles venner de ulike personene hadde.

Tidlig i researchfasen oppdaget vi at aktørene gjorde endringer i firmastruktur, samarbeidspartnere, salgsmetoder og sted de opererte fra. Parallelt med å følge med på sosiale medier, på bizweb.no og via kilder, brukte vi Open Source Intelligence-verktøy for å hele tiden ha oversikt over endringene som ble gjort. Bilder som ble postet på Facebook, kunne bli slettet bare en time senere. Vennelistene kunne bli endret over natten etter at en tredjepart hadde skjult informasjonen for offentligheten. Vi måtte endre måten vi jobbet på kontinuerlig, gjennom månedene fra april til oktober, og var nødt til å strukturere arbeidet og lage rutiner for når og hvordan vi skulle hente inn informasjonen, hvordan vi skulle dele den og hvordan vi skulle lagre den.

Tidlig forsto vi hvor viktig det ville bli å dokumentere relasjonene vi hadde funnet via sosiale medier, og faren for at informasjonen kunne bli skjult eller slettet. Å ta printscreens av alle Facebook-profiler, alle statusendringer og publiserte bilder ble en rutine, men det ble også et slags sikkerhetsnett for vår research – uansett om det ble gjort endringer, bevis ble forsøkt skjult, relasjoner benektet, så kunne (og kan) vi dokumentere dette selv om det ikke lenger ville være mulig for offentligheten å finne samme informasjon.

Det var stor forskjell på hvor mye informasjon aktørene delte med offentligheten i sosiale medier. Noen av de vi kartla hadde skjult alle innlegg, vennelister og bilder. Det betydde også at flere av dem ikke dukket opp på vennelistene til aktørene som hadde mer åpne og offentlige profiler. Vi gikk gjennom hundrevis av bilder for å finne "de siste brikkene" som manglet i puslespillet, vi søkte på

telefonnummer, e-postadresser, hjemmeadresser, firmanavn og slektninger via offentlig tilgjengelige kilder.

Open Source Intelligence (OSINT), er teknikker for søk og analysering av nettbasert informasjon, som gjør det mulig å innhente informasjon fra offentlige kilder i løpet av minutter. Vi var kjent med noen av verktøyene som brukes for å innhente data fra sosiale medier fra OSINT-guru Michael Bazzell (inteltechniques.com), men forsto at vi måtte finne verktøy som hentet inn store mengder data og som samtidig strukturerte informasjonen.

10.9.1 MALTEGO

Da vi arbeidet med å fastslå verdien på produktene katalogselskapene lurte kjøperne til å kjøpe, tok vi kontakt med dataekspert Chris Dale i NetSecurity AS. Han gjorde oss kjent med verktøyet Maltego (paterva.com), et kraftig "Open Source Intelligence"-verktøy som blir brukt av FBI, etterretningstjenesten og militæret i USA og av analytikere over hele verden. Maltego har flere versjoner tilgjengelig – alt fra relativt kostbare lisenser (Maltego XL - 15.000 kr. per år) til gratisversjonen Maltego CE.

Maltego er en programvare, og et interaktivt graveverktøy som analyserer og viser sammenhenger mellom informasjon som ligger offentlig tilgjengelig på internett. Verktøyet henter inn, strukturerer og lager grafer ved å spørre datakilder som: DNS records, whois records, søkemotorer, sosiale nettverk, varierte API'er (programmering – metoder som programvarer kan kommunisere med), og brukes i digital etterforskning for å avdekke kriminalitet og forhindre at man blir utsatt for blant annet hackingangrep. Informasjonen innhentes fra dokumenter, nettartikler og datakilder - materiale som på et eller annet tidspunkt er publisert offentlig, men som ikke nødvendigvis er enkleste du finner når du gjør enkle søk via i for eksempel Google. Verktøyet er ikke laget for journalister, men viste seg svært nyttig.

Graveverktøyet fungerer ved å bruke såkalte "transforms". De er innbygde i verktøyet, og kan best defineres som kodeskript som utfører forhåndsprogrammerte handlinger. For eksempel, når du vil finne informasjon på en DNS, så bruker du en tilpasset "transform" som er programmert til å hente inn informasjon fra riktige datakilder, og deretter hente den inn i programvaren på en oversiktlig måte.

Har du kun e-postadressen til en person du vil undersøke, kan du skrive inn denne, og koble all informasjon automatisk til den via ulike transforms (databaser som kobler direkte til google, sosiale medier og nettsider.) For å klare å se et mønster tydelig, eller for å følge spor som er forsøkt skjult, vil tilstrekkelig informasjon om en person (eller flere) gjøre bildet klart på et mye tidligere tidspunkt enn hvis du mangler for mange brikker. Vi hentet inn all informasjon vi kunne for å være sikre på at vi ikke overså viktige ledetråder, men også for å sikre at vi ikke gjorde feil i gravearbeidet – og at våre hypoteser stemte. Gjennom hele arbeidet var det meget viktig for oss å kvalitetssikre informasjonen vi innhentet på flere enn én måte. Maltego ble et av verktøyene vi brukte for å gjøre det.

Legger du inn epostadressen i Maltego transforms (søkemotorene) "Email to Alias", "Email to Facebook", "Email to URLs (Using Search Engine - SL version)" kan man samle inn data fra kilder som har koblinger til epostadressen. Det vil si: Søker du for eksempel på en epostadresse tilknyttet en bedrift kan du via diverse transforms styre innhentingen av informasjon, slik at du får et oversiktskart over alle andre e-postadresser med tilhørighet til bedriften.

Maltego kan bli brukt til å oppdage relasjonene mellom:

Personer (navn, e-postadresser og aliaser)

Grupper (sosiale medier)

Firma

Organisasjoner

Nettsider

Internett (infrastruktur som domener, DNS names, netblocks, IP-adresser)

Dokumenter og filer

Paterva, som har utviklet Maltego, har samarbeidsavtaler med datapartnere som utvikler metoder som gjør at Maltego automatisk går fra en offentlig kilde til en annen når den leter etter informasjonen som kreves innhentet av programvarebrukeren.

Her er noen eksempler på Transform Hubs (innbygde koder fra datapartnere) og avanserte analysemetoder (transforms) som følger med gratisversjonen av Maltego:

SOCIALNET lager avanserte kart (grafer) over brukerprofiler ved å hente inn informasjon fra 60 ulike sosiale nettverk og 800 transforms (måter å hente inn informasjonen på). På siden SocialLinks (mtg-bi.com) finner du transforms (SL DB) som gjør at du kan koble personer med firma, e-postadresser, telefonnummer, lokasjoner, postnummer og domenenavn. Du kan finne skjulte Facebook-venner, Twitter-følgere osv. Det er denne informasjonen Maltego henter inn for oss, og som gjør det enkelt å koble den sammen informasjon fra andre datakilder.

FLASHPOINT kan bli brukt for å hente inn Dark Web Intelligence data som kan avsløre forum og hemmelige aktører som opererer på det skjulte (mørke) nettet.

DOMAINTOOLS er et avansert verktøy for dataanalyse på domaintools.com som henter inn domenenavn, e-postadresser, IP-nummer og IP-servere som muliggjør tunge etterforskninger av cyberkriminalitet, phishing og som avslører aktørene bak. Her kan du søke på tidligere identiteter, historiske endringer, koble domener mot hverandre og finne alle e-postadresser som noen gang er koblet mot en nettside.

Vi brukte Maltego til å kvalitetssikre allerede innhentet informasjon, og for å se om vi fant enda flere sammenhenger mellom aktører eller firma. På dette tidspunktet hadde vi en hypotese om at selskapet TT inkasso hadde nære koblinger til Nummeropplysninga.no. Ved å analysere navn, e-postadresser, IP-adresser, tidligere firmanavn og andre selskaper aktørene hadde vært involverte i, fant vi ut at TT inkasso, og andre datterselskaper til det trondheimsbaserte finansselskapet TT Group hadde samme IP-adresse. Med hjelp fra to dataeksperter, fant vi også ut at IP-adressene lå på samme dedikerte dataserver, som betyr at all data som ble lagret havnet på samme sted. En slik server blir leid av en person (eller en bedrift) og enten delt med andre selskaper eller leid ut videre. At den er dedikert betyr at den er et begrenset antall selskap/personer som har tilgang til serveren. Oppsummert betyr det at Nummeropplysninga (i praksis) kan ha hatt mulighet til se all data som ble lagret hos TT inkasso, og omvendt. Dette viste en kobling vi måtte undersøke mer, og som etter hvert resulterte i et TV-innslag og at Finanstilsynet innhentet dokumentasjon om foretaket og i midten av januar gjennomførte tilsyn hos bedriften.

Slik gjorde vi det: Vi koblet Nummeropplysningas nettside til de to hovedmennesenes e-postadresser ved å gå inn i en "palett-mappe" som ligger til venstre inne i programvaren. Der søkte vi på "Groups" - >

“Company” -> “DNS Name” -> “Domain” -> “IPv4 Adress” -> “Website”. Når vi hadde lagt inn iP-adresse, e-postadresse og navn på firmaet brukte vi ulike “transform hubs” til å innhente informasjon til grafen.

Verktøyet avdekket gjennom slik metode navnet på alle selgerne som var registrerte med e-postadresser fra nummeropplysninga.no. Dermed hadde vi funnet både potensielle kilder (selgere som hadde trukket seg ut av virksomheten) og fått bekreftet at antall arbeidstakere var noe annet enn det som var registrert hos myndighetene.

Maltego var også svært nyttig da vi jobbet med å finne kontaktinformasjon til selgerne, koblinger mellom hovedaktørene i Nummeropplysninga og for å finne alternative måter å komme i kontakt med dem enn via telefon. Vi fikk oversikt over private e-postadresser, e-postadresser tilknyttet utenlandske foretak og Nummeropplysninga.

11. SØK I UTENLANDSKE EIENDOMSREGISTER

Vi ble kjent med nettsiden investigatedashboard.no på SKUPs graveskole i 2016. Søker du opp sider fra England dukker Companies House fort opp. Dette er et verktøy som gir deg informasjon om utenlandskregistrerte foretak (NUF) som er opprettet av blant annet nordmenn. Det var her vi etter hvert fant to firma registrert på aktørene i 1801 Nummeropplysninga, og koblinger videre til andre “gjengangere” i bransjen.

12. SØK ETTER LOKASJONER

I en av oppfølgersakene omtalte vi selskapet Teleregisteret AS. Dette var et firma vi kartla i tidlig fase, og som var grunnen til at vi reiste til Gran Canaria i juni. Men før vi dro sto vi overfor en stor utfordring. Vi ante ikke hvor på Gran Canaria personene oppholdt seg. Vårt eneste spor var et bilde av et bassengområde publisert på Facebook, samt et byområde. Et skilt som kunne skimtes i bakgrunnen ble vår ledetråd. I flere uker søkte vi med **Google Earth** etter skiltet, ved å “gå” gjennom gate etter gate. Til slutt fant vi skiltet, og bak det et leilighetskompleks (bungalows) i Maspalomas. Dermed visste vi hvor aktørene befant seg. Da vi kom til Gran Canaria var det den første tiden umulig å finne aktørene, men en gjennomgang av trådløse nettverk i området bekreftet at de vi lette etter var der: De hadde gitt nettverksenhetene navn som identifiserte dem.

13 FELTARBEID

I en tid der svært mye av researchen skjer foran dataskjermen, er det viktig å ikke glemme feltarbeidet. I denne saken er det brukt svært mye tid på ute i felten, for å kunne bekrefte aktørenes arbeidssted, relasjoner og bevegelser. Vi har jobbet i team, sammen med forskjellige fotografer og har brukt ulike biler for å kunne observere aktørene på en diskret måte.

14 KARTLEGGING AV OFRE

TV 2 har med ulike metoder kartlagt flere hundre svindelklager fra norske bedrifter. Mange av personene har vi kommet i kontakt med via kilder som ikke vil identifiseres, men som kjenner til selskapene av ulike grunner. Hovedorganisasjonen Virke har satt oss i kontakt med personer som har opplevd seg lurte. Vi har saumfart netttforum, sosiale medier og medieovervåkingstjenesten Retriever.no i et forsøk på å få oversikt over flest mulig – både fordi vi ville se om metodene katalogselskapene brukte var lik, at de samme aktørene sto bak flere andre selskaper, eller for å være sikre på at omfanget i vår hypotese stemte. Alle navn, kontaktinformasjon, navn på katalogselskap, datoer og salgsmetoder ble lagt inn i en egen database.

15. ETISKE VURDERINGER

15.1 FORHOLDET TIL POLITIET

Etter fem måneder var vi klare til å publisere, men først ville vi ta kontakt med politiet i Trondheim for å høre om de hadde sett nærmere på katalogselskapet. Vi visste at de tidligere hadde fått inn flere anmeldelser fra norske bedrifter, og at disse hadde blitt henlagt.

Det viste seg at politiet hadde mottatt så mange anmeldelser at de nylig hadde begynt å undersøke katalogselskapet. Politiet var imidlertid tidlig i sin etterforskning, og ville ikke kommentere fordi de fryktet en publisering på dette tidspunktet ville skade etterforskningen. Slik vi vurderte det, ønsket vi ikke å knytte oss for nært til politiet. Samtidig ville det være uansvarlig å skade politiets arbeid. Uten at vi ga noen konkret lovnad, valgte vi derfor å holde igjen saken i påvente av at etterforskningen fikk komme noe lengre. Dette gjorde oss i stand til å planlegge publisering og være i posisjon da politiet søndag 16. oktober aksjonerte mot styreleder og daglig leder i Nummeropplysningen, samt razzia mot kontorlokalene.

15.2 IDENTIFISERING

TV 2 har snakket med en rekke kunder som hevder at aktørene bak 1801 Nummeropplysninga har lurt dem. Tilfellene strekker seg flere år tilbake i tid, og involverer også andre selskaper som aktørene har jobbet i. I arbeidet vårt har vi i flere tilfeller klart å dokumentere aktørenes villedende salgsmetoder.

Norske bedrifter over hele landet er berørt av det politiet karakteriserer som svindelforsøk. TV 2 har oversikt over et høyt antall personer som har opplevd seg svindlet av selskapet. Antallet klager og anmeldelser bidro også til at TV 2 mener informasjonsbehovet ved identifisering av de to lederne var berettiget.

At hovedaktørene har holdt en svært høy profil i sosiale medier, og at de ikke har lagt skjul på livsførselen eller deres tette tilknytning til selskapene, teller også i tydelig retning av identifisering.

15.3 SKJULTE OPPTAK

For å dokumentere at aktørene har operert sammen, og for å få bekreftet at livsførselen de framstilte i sosiale medier stemte, gjorde vi opptak på avstand. Vi gjorde aldri skjulte opptak i kontakt med aktørene, og opererte ikke med falsk identitet.

16. VISUALISERING

En historie som skal fortelles på tv må bildelegges, sekund for sekund. Å skaffe nok video- og bildemateriale har vært en meget stor utfordring. Det har også vært gjort svært detaljerte vurderinger, i samråd med jurist, omkring materialet som er hentet fra sosiale medier. Særlig styreleders høye profilering av businessreiser, fasjonable fester og luksusopphold på hoteller talte for bruk av bilder fra profilen hans.

17. PUBLISERING

Søndag 16. oktober, om formiddagen, ble daglig leder Amir Spjøtvold Mian (35) pågrepet og siktet for grovt bedrageri. TV 2 filmet pågripelsen som skjedde sørover på E6, to mil utenfor Trondheim.

TV 2 hadde i flere måneder undersøkt katalogselskapet 1801 Nummeropplysninga, og mennene som sto bak.

En time senere slo politiet til igjen, denne gangen mot styreleder Jonas Voldhagen Myrvold (30). Myrvold ble pågrepet utenfor kontorlokalene til Nummeropplysninga, midt i Trondheim sentrum.

Senere på kvelden ransaket politiet kontorlokalene og flere andre adresser for å sikre seg bevis. På dette tidspunktet hadde de mottatt over 50 anmeldelser på katalogselskapet fra fortvilte "kunder" som opplevde at telefonselgerne bevisst hadde gått inn for å svindle dem.

TV 2 satt med lydopptak fra åtte uavhengige kilder som avslørte hvordan kundene ble behandlet når de forsøkte å annullere avtalen katalogselskapet påsto de hadde inngått med dem.

30-årige Myrvold hadde i månedsvis publisert bilder av et jetset-liv med champagnefester, luksusreiser til utlandet og på eksklusive hotell. De siste månedene hadde han ukentlig vært på reiser, til Oslo, Stockholm, London og Bangkok.

Før Myrvold ble pågrepet gjorde TV 2 et TV-intervju med ham. I det avkrefter han at påstandene fra kundene stemmer.

Historien om hovedmennene bak Nummeropplysningas luksusliv ble svært godt lest, også hos konkurrentene laget tilsvarende sak noen dager senere – basert på TV 2s research. Saken Adresseavisen laget ble en av de mest leste den måneden, også i betalte kanaler (avisen har spaltene "Populært denne måneden" og "Mest lest").

De kommende dagene ble det publisert nye TV-reportasjer, og dekningen har pågått gjennom hele høsten og vinteren.

18. PRESENTASJON

Både prosjektets visuelle profil og grafiske elementer i historiefortellingen har vært viktig. Parallelt som vi har hatt en ambisjon om å grave i sakskomplekset, rent journalistisk, har vi også vært svært bevisst og opptatt av presentasjon. Både i reportasjer, på nett og i studio.

En måned før publisering koblet vi på en av TV 2s grafikkmedarbeidere. Vedkommende ble informert om noe av det vi arbeidet med, og fikk konkrete arbeidsoppgaver å jobbe videre med. I arbeidet har flere av grafikkmedarbeiderne bidratt.

Vi ønsket å utvikle en visuell profil som skulle gi gjenkjennelse hos seerne; "Nå kommer en ny sak om Kataloghaiene". Vi la tid og krefter i å vurdere utforming, design og bruk i studio under sending, for best mulig resultat.

I TV-nyheter må (ofte) komplekse spørsmål, forklares på få sekunder. Utgangspunktet er at en seer lett kan "dette av", hvis man prøver å forklare noe på en for kompleks måte. Det var av sentral betydning for oss at seerne forstod hvordan våre mange kilder hevdet å bli lurt. Dette var viktig både av rent dramaturgiske grunner, men også fordi vi visste at det var viktig at seerne måtte henge med. På TV har man ikke "luksusen" det er at en seer kan lese et forvirrende avsnitt om igjen. Forklaringen må sitte første gang. Derfor brukte vi mye tid på å utarbeide en forklarende datagrafikk; "slik ble hun lurt", som første gang ble publisert i reportasjen som ble sendt da vi presentere satsingen vår, 16. oktober. Denne ble siden brukt i en rekke av oppfølgerne, samt på nett og i studio-sekvenser.

19. KONSEKVENSER

- Politiet hadde på dette tidspunktet fått inn 50 anmeldelser. Ved utgangen av 2016 har antall anmeldelser steget til 108.
- Gjennom dekningen er det dokumentert at omfanget av katalogsvindel i Norge er svært omfattende. Selv om temaet er berørt av medier tidligere, er det så vidt vi vet første gang det er gjort en så omfattende kartlegging.
- Dekningen har fått frem at politiets innsats på området og myndighetenes kunnskap om katalogsvindel er begrenset.
- I lys av TV 2s dekning sendte Riksadvokaten brev til Økokrim:

TV2 har bidratt til å sette søkelys på et fenomen som vi har behov for mer kunnskap om. Riksadvokaten ber i dag Økokrim vurdere hvor utbredt og samfunnsskadelig dette fenomenet er i Norge og om det er behov for ytterligere tiltak for å kunne bekjempe denne type kriminalitet.

- Samme uke som TV 2s avsløringer om 1801 Nummeropplysninga ble publisert sendte hovedorganisasjonen Virke brev til Økokrim. Der ber de om at Norge oppretter et eget bedragerisenter, slik Sverige gjorde i 2014.
- Virke la ut dette på sine hjemmesider: <https://www.virke.no/lovverk-radgiving/sikkerhet/10-tips-som-beskytter-deg-mot-kataloghaier/>
- Virke og Økokrim-sjef Trond Eirik Schea har avtalt et møte i januar.
- Finanstilsynet åpnet undersøkelse av det nå konkursrammede selskapet TT Inkasso. I desember fikk TV 2 tilbakemelding om at Finanstilsynet har mottatt informasjon fra inkassoselskapet, og at de forbereder ordinært stedlig tilsyn mot bedriften. Tilsynet vil bli avholdt i midten av januar 2017. Etter dette tilsynet vil det bli utarbeidet tilsynsmerknader.

20. ANDRE VIKTIGE VURDERINGER

20.1 SIKKERHET

Reporterne som har jobbet med denne saken har av ulike grunner som vi ikke ønsker å gå nærmere inn på i denne metoderapporten, måttet ta nødvendige sikkerhetsvurderinger underveis i saken. Dersom juryen har et ønske om å vite hva som ligger i disse vurderingene, kan de gjerne kontakte reporterne direkte.

20.2 SIGNAL OG VPN

I arbeid med prosjektet har kommunikasjonen i stor grad gått gjennom den krypterte kommunikasjonsapplikasjonen "Signal". Dette har vi gjort på bakgrunn av føre-var-prinsippet. I researchen vår fremkom det at flere av de vi undersøkte hadde koblinger til tyngre kriminelle miljøer, og at flere av dem var over gjennomsnittet datakyndig. Ettersom at vi ikke med sikkerhet kunne utelukke at noen av aktørene evnet/ønsket å avlytte oss, valgte vi det sikreste alternativet. Vi har brukt VPN på samtlige av våre pc-er som sikkerhetstiltak. Vi viste blant annet at aktørene lagret IP-adressene til kunder som besøkte sidene deres, og vi ønsket ikke at de skulle vite at vi undersøkte innholdet og

oppbyggingen av nettsiden. VPN er en sikker måte å surfe internett på, uten å etterlate for mange av sine egne dataspør.

21. KILDELISTE

(noen av de viktigste, ved utfyllende kildeliste – ta kontakt med reporterne)

he.net
domaintools.com
bizweb.no
proff.no
hitta.se
brønnøysundregisteret
norid.no
investigativedashboard.net
iploaction.net
<https://ctrlq.org/maps/where>
international-intelligence.co.uk
investigations-nbi.com

22. PUBLISERTE SAKER

VBer	Dato	Lenke
FakturaSvindelOmfang	10/16/16	https://www.dropbox.com/s/1rmcyda20c9vmey/161016-KatalogHaieneOmfang1.mp4?dl=0
FakturaSvindelOmfang2	10/16/16	https://www.dropbox.com/s/e9b9lmyk2vfpk9/161016-KatalogHaieneOmfang2.mp4?dl=0
FakturaSvindelPaagrepet21	10/17/16	https://www.dropbox.com/s/kz6pj8xrr7o94oz/171016-KatalogHaienePaagrepet.mp4?dl=0
FakturaSvindelBakmenn	10/18/16	https://www.dropbox.com/s/bevpej8eun0s56s/181016-KatalogHaieneBakmenn.mp4?dl=0
FakturaSvindelSelger	10/20/16	https://www.dropbox.com/s/0d9f0kiolnp8bke/201016-KatalogHaieneSelger.mp4?dl=0

FakturaSvindelSverige	10/22/16	https://www.dropbox.com/s/r5vqduoaga9tjq1/221016-KatalogHaieneSverige.mp4?dl=0
FakturaSvindelTT	10/22/16	https://www.dropbox.com/s/57914lmbyu066ud/271016-KatalogHaieneTTFaktura.mp4?dl=0
FakturaSvindelGranCanaria	11/06/16	https://www.dropbox.com/s/l4n14p7n0pynfvk/061116-KatalogHaieneGranCanaria.mp4?dl=0

NK-studio	Dato	Lenke
Thor Martin Bjerke, Virke	11/18/16	https://www.dropbox.com/s/9rkrsn6jg2hyf02/181016-KatalogHaieneVirkeNk.mp4?dl=0

Nettsak	Dato	Lenke
Tusenvis føler seg lurt av kataloghaier	10/16/16	http://www.tv2.no/a/8662234/
Her pågriper politiet lederne i katalogselskapet	10/16/16	http://www.tv2.no/a/8665819/
– De utgir seg for å være 1881	10/18/16	http://www.tv2.no/a/8665512/
Syv selgere siktet i katalogsaken	10/18/16	http://www.tv2.no/a/8666765/
Slik var kataloghaienes luksusliv	10/18/16	http://www.tv2.no/a/8668226
– Slik plukket de ut svindelofre	10/21/16	http://www.tv2.no/nyheter/8673837/
Ønsker eget katalogpoliti	10/23/16	http://www.tv2.no/a/8677682
Krevde inn penger for kataloghaiene	10/27/16	http://www.tv2.no/a/8689613/
Anmeldelsene strømmer inn etter TV 2-avsløring	11/02/16	http://www.tv2.no/a/8699967/
Drev katalogsalg fra bungalow på Gran Canaria	11/07/16	http://www.tv2.no/a/8711473
Hovedmenn i katalogsaken ute av varetekt	11/11/16	http://www.tv2.no/a/8723081
Katalog-styreleder har byttet forsvarer	11/17/16	http://www.tv2.no/a/8730814/
1881 får ta arrest i 500.000 kroner	11/18/16	http://www.tv2.no/a/8738628/

TV 2 avvikler egen katalogtjeneste	11/28/16	http://www.tv2.no/a/8761857/
Katalogetterforskningen fortsetter å vokse	12/29/16	